

การแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขอชี้แจงว่า ไม่เคยปกปิดข้อมูลโรค ASF ในสุกร ได้ดำเนินการเพื่อเฝ้าระวังป้องกันโรคมานี้ตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ ที่พบการระบาดเกิดโรค ASF ในสุกรครั้งแรกในประเทศจีน ได้ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด และมีการเตรียมความพร้อมรับมือต่อโรคมาโดยตลอด โดยสั่งการให้ปศุสัตว์จังหวัด ทุกจังหวัดดำเนินการและร่วมบูรณาการกับหน่วยงานเครือข่ายต่างๆ ดังนี้

๑. การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวังและควบคุมโรค WAR ROOM เพื่อดำเนินการโดยบูรณาการร่วมกับ หน่วยงานในพื้นที่กระทรวงมหาดไทย เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

๒. การยกระดับเป็นวาระแห่งชาติ โดย ครม. มีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๒

๓. จัดทำแผนเตรียมความพร้อมเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค ASF ในสุกรและแนวทางเวชปฏิบัติ ของโรค ASF ในสุกร มีระยะเวลาการดำเนินการ ๓ ระยะ ๘ มาตรการ โดยเสนอเป็นวาระแห่งชาติ มีกรอบ วงเงินงบประมาณในการดำเนินงาน ๓ ปี (พ.ศ.๒๕๖๒-๒๕๖๔) เป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๘๒๒,๕๔๒,๙๐๐ บาท ประกอบด้วย

๓.๑ การเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค วงเงิน ๑๔๘,๕๔๒,๙๐๐ บาท

๓.๒ การทำลายและค่าชดเชย ในการทำลายสุกรและซากสุกร วงเงิน ๑,๖๗๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท และ

๓.๓ งบกลางในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ สรรองจ่ายกรณีฉุกเฉินใช้เพื่อดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร วงเงิน ๕๓,๖๐๔,๙๐๐ บาท

โดยมาตรการดำเนินการ ๓ ระยะ ประกอบด้วย ๑) ระยะก่อนเผชิญเหตุการณ์ระบาด เป็นการ ดำเนินการเฝ้าระวัง เตือนภัย ป้องกันโรค และเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุในช่วงก่อนเกิดการระบาดของโรคหิวาต์ แอฟริกาในสุกร เพื่อป้องกันและลดความเสียหายหากมีโรคระบาดเกิดขึ้น ๒) ระยะเผชิญเหตุการณ์ระบาด การตอบสนองในภาวะฉุกเฉินเมื่อมีการระบาดของโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร โดยการจัดการควบคุมโรคที่เป็นไป อย่างมีมาตรฐาน เพื่อเผชิญเหตุการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ลดความสูญเสียจากการแพร่กระจายของ โรคที่จะมีต่อทรัพย์สินของเกษตรกรและลดผลกระทบจากการระบาดของโรคให้น้อยที่สุด และ ๓) ระยะภายหลัง เผชิญเหตุการณ์ระบาด เป็นการดำเนินการฟื้นฟูเพื่อปรับสภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรและผู้ที่ได้รับ ผลกระทบให้กลับสู่ภาวะปกติ หรือพัฒนาให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม ลดปัญหาการเกิดโรคอุบัติซ้ำ โดยการ นำปัจจัยในการลดความเสี่ยงจากการเกิดโรคมานำใช้ในการฟื้นฟู โดยประกอบด้วย ๘ มาตรการ คือ การบริหาร จัดการและขับเคลื่อน การป้องกันโรคเข้าประเทศเชิงบูรณาการ การเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันโรคของฟาร์ม การเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าระวังโรค การพัฒนาการตรวจวินิจฉัยและสร้างเครือข่ายทางห้องปฏิบัติการ การพัฒนาการควบคุมโรค การเพิ่มศักยภาพในการสื่อสารความเสี่ยง และการจัดการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกร

๔. การตรวจเข้มการลักลอบนำสุกรและผลิตภัณฑ์สุกรจากประเทศกลุ่มเสี่ยงตามด่านต่างๆ
เข้มงวด ในการเคลื่อนย้าย ห้ามขนส่งสุกรไปในประเทศหรือพื้นที่ที่มีการระบาด

๕. การจัดตั้งศูนย์พ่นฆ่ายาฆ่าเชื้อร่วมกับภาคเอกชนโดยสมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติและกลุ่มผู้เลี้ยง จำนวน ๖ แห่ง ที่ด่านกักกันสัตว์เชียงราย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร สระแก้ว และราชบุรี

๖. การบูรณาการความร่วมมือร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ องค์การสุขภาพสัตว์โลก (OIE) ในการจัดประชุมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน (ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม) ในการป้องกันโรค

๗. การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรค ASF ในสุกร โดยได้จัดทำเป็น ภาษาต่างๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาลาว ภาษาพม่า ภาษาเขมร เป็นต้น เผยแพร่ทั้งที่สถานที่ปฏิบัติงานและช่องทางออนไลน์

๘. การเฝ้าระวังโดยสุ่มเก็บตัวอย่างและส่งวิเคราะห์ที่สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติในสถานประกอบการต่างๆ เช่น ฟาร์มสุกร โรงฆ่าสุกร โรงแปรรูป สถานที่จำหน่าย และพื้นที่เสี่ยงต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

หลังจากที่ประเทศไทยมีการประกาศพบโรคอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๕ และมีการรายงานไปองค์การสุขภาพสัตว์โลก (OIE) เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๕ แล้ว เพื่อเป็นการควบคุมโรค ให้สงบโดยเร็วและลดความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรให้น้อยที่สุด ซึ่งปัจจุบันการเกิดโรค ASF ในสุกรเป็น การเกิดโรคเป็นจุดเฉพาะพื้นที่ ไม่ได้มีการกระจายไปทั่วทั้งประเทศ จึงได้เร่งประสานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการและหาแนวทางในการแก้ปัญหา ดังนี้

๑. การประกาศเขตโรคระบาด ASF ในประเทศไทยและมีการควบคุมการเคลื่อนย้ายในรัศมี ๕ กิโลเมตรรอบจุดที่พบโรคทันที โดยการดำเนินการต่างๆ เพื่อควบคุมและป้องกันการกระจายของโรค จะคำนึงถึงผลกระทบในทุกมิติอย่างรอบคอบเพื่อลดความเสียหายและผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรและกระบวนการผลิตสุกรให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด

๒. ให้ทุกเขตทุกจังหวัดดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรรายย่อยและรายเล็ก ให้ปรับปรุงการเลี้ยงและส่งเสริมการจัดการฟาร์มให้มีระบบความปลอดภัยทางชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพ มีการทำฟาร์ม GFM (Good Farming Management) หรือ GAP (Good Agricultural Practices) ประกอบด้วย การพักตัวและอาบน้ำฆ่าเชื้อคนที่เข้าฟาร์มทุกคน การพ่นยาฆ่าเชื้อรถขนส่งและอุปกรณ์ทุกครั้ง ที่เข้า-ออกฟาร์ม การล้างพ่นยาฆ่าเชื้อโรงเรือน การป้องกันและกำจัดสัตว์พาหะ การไม่นำเศษอาหารมาเลี้ยงสุกร การเลี้ยงนำเนื้อสุกร เข้าฟาร์ม เป็นต้น ซึ่งเป็นการป้องกันและควบคุมโรคได้ดีที่สุด เนื่องจากโรคนี้ไม่มีวัคซีนที่ใช้ในการป้องกันโรค

๓. การปฏิบัติงานของ War Room ให้ดำเนินการทุกวัน มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ปศุสัตว์ เป็นฝ่ายเลขานุการ พร้อมหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง รายงานผลและปฏิบัติงานไม่มีวันหยุด จนกว่า สถานการณ์จะคลี่คลาย และหากพบโรคให้ลงพื้นที่สอบสวนและรายงานโรคทันที ถ้าไม่ทำตามมีการปกปิด ข้อมูลจะถือว่ามีความผิดละเลยการปฏิบัติหน้าที่ มีความผิดทางวินัย และดำเนินการตามมาตรการของกรมปศุสัตว์อย่างเคร่งครัดกรณีนำสุกรลงมาเลี้ยงรอบใหม่

๔. การช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกร กรมปศุสัตว์ได้ดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกันโรคมาโดยตลอด ซึ่งหนึ่งในมาตรการที่ดำเนินการคือ การลดความเสี่ยงโดยการทำลายสุกรที่มีความเสี่ยงสูงเพื่อป้องกันการเกิดโรค อาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ.โรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ พร้อมขอใช้ราคาสุกรที่ถูกทำลายเพื่อป้องกันโรค ที่ผ่านมาได้ ดำเนินการขออนุมัติจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบกลางรายการสำรองจ่ายกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น โดยได้ดำเนินการชดเชยค่าขอใช้ราคาสุกรที่ถูกทำลายมาแล้วจำนวน ๓ ครั้ง รวมเกษตรกรทั้งสิ้น ๓,๒๓๙ ราย สุกรจำนวน ๑๑๒,๗๕๒ ตัว เป็นเงิน ๔๗๐,๔๒๖,๐๐๙ บาท และในปี ๒๕๖๕ กรมปศุสัตว์ได้ขออนุมัติ งบประมาณในส่วนดังกล่าวแก่เกษตรกรจำนวน ๔,๙๔๑ ราย สุกรจำนวน ๑๕๙,๔๕๓ ตัว เป็นเงิน ๕๗๔,๑๑๑,๒๖๒.๕ บาท เพื่อเป็นค่าขอใช้ราคาสุกรที่ถูกทำลาย ซึ่ง กรม.ได้อนุมัติแล้ว จะเร่งเยียวยาความเดือดร้อน ของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรโดยเร็วต่อไป

๕. เนื่องด้วยโรคนี้ไม่มีวัคซีนในการป้องกันและควบคุมโรค จึงตั้งคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริม งานวิจัยโรค ASF ในสุกร เพื่อค้นคว้าความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับโรค ASF โดยมี คณะกรรมการจากทั้งภาครัฐ เอกชน สมาคม และคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยต่างๆ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อพัฒนาวัคซีนต้นแบบ

๖. เร่งแก้ปัญหาด้านต้นทุนอาหารสัตว์ ศึกษาและหาแนวทางในการผลิตอาหารสัตว์เพื่อลดต้นทุน ด้านอาหารสัตว์และให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยและรายเล็ก โดยเตรียมสูตรอาหารสุกร ลดต้นทุนสำหรับผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยและรายเล็กที่มีความพร้อมในการนำสุกรเข้าเลี้ยงในการเลี้ยงที่มีการจัดการ ด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ และส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และกากถั่วเหลืองทดแทนการนำเข้า วัตถุดิบจากต่างประเทศ

๗. การสำรวจข้อมูลสุกรทั่วประเทศ และเพิ่มกำลังการผลิตแม่สุกรทดแทน จากผลสำรวจข้อมูลการเลี้ยง ปัจจุบัน เปรียบเทียบกับจำนวนเกษตรกรและจำนวนสุกร ณ เดือนมกราคม ๒๕๖๕ พบว่าเกษตรกร ปี ๒๕๖๕ มี ๑๐๗,๑๕๗ ราย ลดลงร้อยละ ๔๓.๓๕ มีหมู ๑๐.๘๔๗ ล้านตัว ลดลงร้อยละ ๑๑.๘๑ หมูแม่พันธุ์ ๐.๙๗๙ ล้านตัว ลดลงร้อยละ ๑๑.๑๖ ส่วนพื้นที่ที่มีการเลี้ยงแม่พันธุ์เพิ่มขึ้นได้แก่ จังหวัดชัยนาท ขอนแก่น นครสวรรค์ อุทัยธานี กำแพงเพชร และเพชรบูรณ์ ในส่วนของพื้นที่เขตปศุสัตว์ที่เป็นแหล่งผลิตสำคัญมีการเลี้ยงแม่พันธุ์ ลดลงได้แก่ เขต ๗ แม่พันธุ์ลดลงร้อยละ ๓๐ และเขต ๒ แม่พันธุ์ลดลงร้อยละ ๒๐

๘. การเตรียมความพร้อมกลับมาเลี้ยงใหม่ ของเกษตรกรในพื้นที่นำร่อง ทำโครงการ Pig Sandbox “เขตพื้นที่ควบคุมพิเศษเพื่อนำร่อง ส่งเสริม-ฟื้นฟูการผลิต และควบคุมป้องกันโรคสุกร” ในพื้นที่นำร่องเขต ๕ และขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ เขต ๒ ๘ และ ๙ จุดประสงค์เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรค ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มคุณภาพมาตรฐานการผลิตให้มีประสิทธิภาพและปริมาณที่เพียงพอ ภายใต้มาตรการ ๓S คือ Scan ภายใต้มาตรการประเมินความเสี่ยงแล้วให้พื้นที่ Pig Sandbox กลับมาเลี้ยงได้ก่อนในพื้นที่นำร่อง หรือพื้นที่ควบคุมพิเศษ Screen ตั้งแต่ผู้เลี้ยง คอก เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่มีความพร้อมและเหมาะสม และ Support สนับสนุน ช่วยเหลือ ด้านการจัดการเลี้ยงดู การตลาด และแหล่งทุน โดยสำหรับ Pig Sandbox จะเป็นเขตควบคุมพิเศษ ให้เลี้ยง เคลื่อนย้าย และจำหน่ายได้เฉพาะในพื้นที่ Sandbox ลักษณะเดียวกับการทำ Sandbox ในโรคโควิด-๑๙ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคในวงกว้าง ซึ่งจะเป็นการเพิ่มสินค้าปศุสัตว์ ที่มีคุณภาพและความปลอดภัยให้เพียงพอต่อความต้องการบริโภคในประเทศได้

นอกจากนี้ ตามนโยบายท่านพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และข้อสั่งการของ ดร. เฉลิมชัย ศรีอ่อน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ตรวจสอบสต็อกห้องเย็นเพื่อป้องกันการกักตุนซากสุกรทั่วประเทศและการดำเนินการและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อร่วมแก้ปัญหาราคานื้อสุกรที่ปรับเพิ่มขึ้น กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรฯ นำโดยชุดปฏิบัติการพิเศษพญาไทฯ พร้อมหน่วยงานเครือข่าย กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค (ปปบ.) กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พาณิชย์จังหวัด กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ และสถานีตำรวจภูธรจังหวัด จึงได้สนธิกำลังเร่งตรวจสอบห้องเย็นเพื่อป้องกันการกักตุนซากสุกรทั่วประเทศอย่างต่อเนื่องและดำเนินการตาม กฎหมาย พรบ.โรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘ และพรบ.ควบคุมการฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๙ ตั้งแต่วันที่ ๒๐ มกราคม – ปัจจุบัน ผลทำให้ห้องเย็นมีการเข้มงวดในการรับฝากสินค้าบริษัทผู้ฝากไม่กักตุน ซากสุกรเพื่อประโยชน์ทางการค้า นำเนื้อสุกรออกมาจำหน่ายตามปกติเป็นตามกลไกตลาด ส่งผลให้ขณะนี้ ราคาหมูหน้าฟาร์มปรับลดราคาลง โดยล่าสุดขยับราคาลงมาที่ ๑๐๐-๑๐๔ บาทต่อกิโลกรัม ราคาค้าส่งห้างขายปลีก ลดลงมาที่ ๑๖๐-๑๖๖ บาทต่อกิโลกรัม และราคาขายปลีกสำหรับผู้บริโภค ลดลงมาที่ ๑๙๘-๒๐๘ บาทต่อกิโลกรัม และสำหรับการส่งออกสุกรมมีชีวิตนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนหมูแพ่ง ภาครัฐได้มีการแก้ปัญหา โดยมาตรการระยะเร่งด่วนกระทรวงพาณิชย์ โดยคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการได้ประกาศ ห้ามส่งออกสุกรมมีชีวิตไปนอกราชอาณาจักรเป็นเวลา ๓ เดือน (๖ มกราคม – ๕ เมษายน ๒๕๖๕) ซึ่งหลังจากนี้ จะมีการพิจารณาถึงแนวทางที่เหมาะสมตามสถานการณ์ต่อไป

(กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)